lijking van het principe "één gedetineerde per cel" te komen dient het programma volledig te worden afgewerkt. De plaatsing van meerdere gedetineerden te samen in een cel zal dan uitsluitend gebeuren in hiervoor aangepaste lokalen en op vrijwillige basis, aldus nog Wathelet.

GEBOERS JOZEF

Informatie

Racisme in het gevangeniswezen

I. Aalmoezeniers

Naar aanleiding van het tweede rapport van Koninklijk Commissaris Paula D'Hondt gaf de "Katholieke Aalmoezeniersdienst bij de Strafinrichtingen" op 11 september 1990 een persconferentie.
Nooit eerder in de 20 jaar dat deze dienst bestaat, is deze met standpunten of opinies in de openbaarheid gekomen. Er zijn 42 katholieke aalmoezeniers in ons land. Dat is een officiële functie, benoemd door de plaatselijke bisschop en bevestigd door Justitie.

Met aandrang vragen de aalmoezeniers dat in de behandeling van de migrantendossiers meer met menselijke criteria rekening wordt gehouden. Ons land zou "uit haar wetten elke geest van vreemdelingenhaat moeten bannen, als ook alles wat een harmonieuze multiculturele samenleving in de weg staat, en tegelijk voor een politiek van integratie opteren".

De aalmoezeniers aarzelen niet om openlijk te verklaren dat "bij de beoordeling van een delict strengere normen worden gehanteerd voor een vreemde delinquent dan wel voor een Belgische". Bovendien dreigt ook de uitvoering van de straf zwaarder uit te vallen voor de vreemdelingen die harder en strenger worden aangepakt dan landgenoten.

Bijkomende knelpunten zijn: het racisme dat door het gesloten milieu van de gevangenis nog versterkt wordt, het onbegrip voor hun cultuur en het gebrek aan waardering voor hun overtuigingen, het isolement van de vreemdeling-gevangene, zijn onwetendheid nopens ons juridisch systeem, het dikwijls ver weg zijn van de familie en de taalmoeilijkheden.

Een eerste probleem, aldus de priesters, vormen de diverse soorten clandestiene immigranten. Deze mogen onder geen beding in de gevangenis worden ondergebracht en de procedure moet zo kort mogelijk worden gehouden.

Verder mogen de migranten die een delict hebben gepleegd, niet uitgewezen worden wanneer zij reeds voldoende in onze samenleving geïntegreerd zijn. Concreet geldt dit op zijn minst voor diegenen die in ons land geboren zijn, en er tien jaar wonen of tot een familie behoren die in ons land gevestigd is. Deze migranten moeten volgens de aalmoezeniers met de Belgische onderdanen gelijkgesteld worden. Evenmin zou een immigrant mogen uitgewezen worden naar een land dat de fundamentele rechten van de mens niet naleeft of respecteert.

De aalmoezeniers willen ook de samenstelling van de Commissie van Advies aan Vreemdelingen veranderd zien. Nu bestaat deze uit een parket-magistraat "die naar gewoonte aan de kant van de aanklager staat en de zaak dus zo streng mogelijk benadert". Verder bestaat ze uit een advokaat, aangesteld door het Ministerie van Justitie en "die dus de kant kan kiezen van een minister die eventueel van mening is dat er teveel vreemdelingen in ons land zijn".
Een derde persoon is iemand die verkozen is door de verenigingen die zich bezighouden met de vreemdelingenproblematiek. Deze zit in een minderheidspositie. Bovendien wordt bij een advies dat nadelig is voor de vreemdeling, de eventueel tegenstrijdige mening van dat derde lid niet opgenomen in het advies. Het minderheidsstandpunt wordt bij het nemen van de beslissing over al dan niet uitwijzen dus ook niet in overweging genomen.

De priesters stellen voor dat men tot voorzitter van de commissie een zetelend magistraat kiest "die een evenwichtiger oordeel kan geven, die beide partijen hoort". De tweede persoon zou moeten aangeduid worden door de Orde van Advokaten en niet door de minister, en het derde lid zou "meer moeten erkend worden in zijn rol". Het standpunt ten voordele van een niet-uitwijzing zou, indien het een minderheidsstandpunt is, met zorg moeten onderzocht worden en geregistreerd in het rapport van de commissie.
In het geval van een uitwijzing zou het rede-

lijk zijn dat de gedetineerde de redenen van zijn uitwijzing zou kunnen kennen.
Naar de mening van de aalmoezeniers mag er in deze commissie geen tweede rechtspleging gebeuren op basis van het strafrechterlijk dossier.

De zo samengestelde commissie zou volgens de priesters een ruimere bevoegdheid hebben dan een louter adviserend "het zou de procedure aanzienlijk vereenvoudigen en al te lange procedures vermijden".

II. De Liga voor Mensenrechten

De Liga voor Mensenrechten bezorgde Koninklijk Commissaris Paula D'Hondt, voordat zij haar 2de beleidsnota in mei 1990 uitbracht, een nota met de eisen van onze organisatie inzake vreemdelingenbeleid en asielzoekers (zie Liga-Nieuwsbrief, nr. 3-4, 1990).

Hierin werd onder andere het volgende gesteld:

Thans is het zo dat vreemdelingen, die wegens het plegen van een misdrijf in de gevangenis terecht komen, na het uitzitten van hun straf uit het land kunnen worden verwijderd, dit zelfs indien ze al jaren in België verblijven.

Ongeacht de vraag of dergelijke maatregel te verzoenen is met artikel 8 E.V.R.M. (respect voor het gezinsleven) wanneer betrokkene zijn gezin hier moet achterlaten, blijft het zo dat deze administratieve maatregel voor sommige vreemdelingen onevenredig hard aankomt en dus terecht als een tweede straf ervaren wordt (Volgens de Liga voor Mensenrechten is door uitwijzing een schending van het beginsel dat iemand geen tweemaal voor dezelfde feiten mag worden gestraft (non bis in idem)). Technisch gezien is de verwijdering uit het land een administratieve maatregel en dus geen straf, maar omdat het in feite om een nieuwe toevoeging van leed gaat, wordt ze door de betrokken vreemdeling vaak als een tweede, veel zwaardere, straf ervaren.

De Liga voor Mensenrechten stelt dan ook voor de uitwijzing onmogelijk te maken als:
- de veroordeelde het risico loopt in het land waarnaar hij gestuurd wordt, opnieuw vervolgd te worden voor hetzelfde misdrijf
- als hij voor zijn achttiende in België gevestigd is
- als er goede reclasseringskansen zijn in België
- als de veroordeelde nog nauwelijks affectieve banden heeft met zijn land van herkomst.

De administratieve opsluiting in de gevangenis van vreemdelingen voor ten hoogste één maand in afwachting van de uitvoering van een bevel het grondgebied te verlaten, een terugwijzingsbevel of uitzettingsbevel moet worden verboden. Men mag uitsluitend door een vonnis van de rechter in de gevangenis komen.

III. Ministerie van Justitie

In antwoord op een vraag van kamerlid Vogels op 10 november 1989 verduidelijkte minister Wathelet de criteria die hij toepast inzake de uitwijzing van vreemde delinquenten.
De richtlijnen die hij aan zijn administratie hierover gegeven heeft luiden (zie Nieuwsbrief 3-4, 1990):

- een uitzettingsmaatregel dient niet te worden overwogen indien de betrokkene in België geboren is, of er toegekomen is tot de leeftijd van 7 jaar, er steeds heeft verbleven en zijn hele familie of een groot deel ervan er verblijft, behoudens uitzonderingen gekoppeld aan:

* hetzij de persoonlijke toestand van de vreemdeling
* hetzij de wezenlijk buitengewone ernst van de gepleegde feiten, m.n. de misdaden verwezen naar het Hof van Assisen zoals: doodslag, terroristische aanslagen, gijzeling, diefstal met geweld met de dood of verminking als gevolg; en eveneens de op internationale schaal georganiseerde drughandel;

- bovenstaande criteria zijn eveneens van toepassing op de vreemdelingen die in België de hoedanigheid van vluchteling hebben bekomen.

- In dezelfde context dienen aan de minister van Justitie, geval per geval, de dossiers worden voorgelegd van de vreemdelingen die niet beantwoorden aan de bovenvermelde categorieën, maar die de echtgenoot of de echtgenote zijn van een Belg en/of kinderen hebben van Belgische nationaliteit.
De vreemdeling, niet van tafel en bed gescheiden echtgeno(o)te van een Belg mag immers slechts worden uitgewezen ingeval hij of zij

een ernstige aanslag pleegt op de openbare orde of veiligheid van het land.

Inzake de verwijdering van E.G.-onderdanen dient rekening gehouden met de richtlijn 64/221 van de Raad van de E.G. die bepaalt dat de terugwijzing van een E.G.-burger naar een ander E.G-land, van waar hij afkomstig is, slechts mogelijk is ingeval betrokkene door zijn persoonlijk gedrag één reëel, actueel en ernstig gevaar uitmaakt voor de fundamentele belangen van de gemeenschap.
Deze richtlijn wordt overigens opgenomen in artikel 43 van de wet van 15 december 1980 (beter bekend als de vreemdelingenwet).

Deze richtlijnen die door de administratie sedert begin 1989 als experiment worden toegepast, zijn nochtans niet opgenomen in een rondzendbrief. Zij worden periodiek aan evaluatie onderworpen.

Vooraleer een op het grondgebied gevestigde vreemdeling wordt uitgewezen moet de minister van Justitie het advies inwinnen van de Commissie van advies voor vreemdelingen.
Bovendien moet de uitzetting van een gevestigde vreemdeling bij K.B. gebeuren, een M.B. volstaat hiertoe niet.

Een voorstel van Kamerleden Gol en Verhofstadt d.d. 16 februari 1990 (Stukken Kamer, 1099/1-89/90) (Zie Liga-Nieuwsbrief 5-6,1990) wil de verwijderingsmaatregelen voor vreemdelingen die schuldig bevonden worden aan misdrijven van gemeen recht voortaan door de rechterlijke macht laten uitspreken.
De hoven van rechtbanken zouden kunnen besluiten tot verwijdering van het Belgisch Grondgebied van niet E.G.-onderdanen die tot een criminele of correctionele straf zijn veroordeeld, op voorwaarde echter dat de misdaden of wanbedrijven in bende zijn gepleegd of ingeval van herhaling.

Volgens Gol en Verhofstadt zal de maatregel twee positieve gevolgen hebben. De taak van de Dienst Vreemdelingenzaken van het Ministerie van Justitie zal erdoor worden verlicht, (zodat deze dienst zijn energie zal kunnen besteden aan de terugwijzing of uitzetting van illegale vreemdelingen, sic) en van de maatregel zal een positieve werking uitgaan.

In maart 1990 besloten een dertigtal personen een Comité tegen Verbanning op te richten. Het Comité ziet het als haar taak, de publieke opinie, alle overheden in het land alsook de nationale en internationale pers in te lichten over de toepassing van de straf van "verbanning" in België.

In mei 1990 gaf het Comité tegen Verbanning een persconferentie. Aanleiding was toen een brief van een 25-tal langdurig opgesloten Marokkanen die na een klassieke gevangenisstraf soms al elf maanden in de Leuvense hulpgevangenis zaten. Hun uitwijzing bleek in de praktijk niet te realiseren ook al omdat de Marokkaanse overheid er niets voor voelde meestal in België geboren landgenoten op te nemen. Gevolg: om de maand werden de Marokkanen naar het vliegveld van Zaventem gereden en na weigering aan boord van Air Maroc te gaan, terug naar hun Leuvense cel gebracht.

In juni besliste Minister Wathelet dossier per dossier te bekijken en de betrokkenen die geen gevaar voor de maatschappij vormen, vrij te laten op proef.
Indien ze de volgende twee tot vijf jaar niet meer veroordeeld worden, krijgen ze hun verblijfsvergunning terug.

In een rondschrijfbrief (8 oktober 1990), ter vervanging van de circulaire van 15 april 1982, worden er 4 soorten veroordeelde migranten in het leven geroepen:

- zo kan een vreemdeling die in België werd geboren, en de EEG-burger die de vestiging in België heeft verkregen, niet meer worden uitgewezen, ongeacht de ernst van de gepleegde feiten, evenwel met uitzondering van aspekten die de veiligheid van het land aangaan.

- wie als vluchteling werd erkend of wie ten minste 10 jaar regelmatig verblijf kan aantonen, kan alleen worden uitgewezen nadat ze tot een effectieve gevangenisstraf van 5 jaar en meer werden veroordeeld. Dit onder voorbehoud van bijzondere, met name familiale omstandigheden.

- De vreemdeling die geen tien jaar regelmatig verblijf kan aantonen kan verwijderd worden voor feiten die hebben geleid tot een effectieve gevangenisstraf van 3 jaar en meer, onder voorbehoud van het onderzoek van bijzondere,

met name familiale omstandigheden.

- De vreemdelingen die geen verblijfplaats in België hebben en die tot een effectieve gevangenisstraf zijn veroordeeld wegens opzettelijke feiten, zijn in principe aan een maatregel tot verwijdering onderworpen.

Deze recente richtlijn van minister Wathelet maakt het terugsturen van vreemdelingen naar "hun land" nadat ze hier een korrektionele straf uitzaten, minder evident.

Een nieuwe minister van Justitie kan echter de omzendbrief van zijn voorganger naast zich leggen. Het comité tegen verbanning wil daarom artikel 20 van de vreemdelingenwet wijzigen in de zin van beperkte uitwijzing, geen illegale opsluiting meer van migranten die hun straf hebben uitgezeten en een betere bescherming van de rechten van hun verdediging.
(Het Comité tegen de Verbanning. E. Tinnellaan 4, 2800 Mechelen).

GEBOERS JOZEF

Eenzame opsluiting

Peter Carlier werd in 1982 door het assisenhof in Brugge veroordeeld tot de doodstraf wegens moord met voorbedachte rade. De straf die hij sindsdien in de gevangenis van Leuven-Centraal uitzat, werd in 1985 vermeerderd met 15 jaar aangezien Carlier betrokken was bij een gijzelingsaktie van gedetineerden in Leuven-Centraal. Op 28 april 1990 werd Carlier overgeplaatst van Oudenaarde, waar hij intussen was gedetineerd, naar Gent.

In Gent werd Carlier onmiddellijk op totale afzondering geplaatst. Het regime waaraan hij werd onderworpen was volgens zijn verdediger, mr. Van Steenbrugge, in strijd met het algemeen reglement van de strafinrichtingen (K.B. van 21 mei 1965). Vooral de voorwaarden wat afzondering betreft, zoals ze in artikel 26 staan omschreven, zouden niet zijn nageleefd. Dit artikel voorziet een dagelijks bezoek van de bewakers, alsmede bezoeken van de direkteur, de dokter, de aalmoezenier of de morele consulent, de leden van de bestuurskommissie. Voor al deze groepen is geen frequentie bepaald, maar de direkteur-generaal meent dat de gevangenisdirekteur, de hoofdbewaarder en de dokter tenminste eenmaal per week op bezoek moeten gaan bij iemand die in eenzame opsluiting gedetineerd is. Bovendien gaat het regime volgens Van Steenbrugge in tegen het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens.

Carlier spande tegen de Belgische staat een kort geding in tegen zijn overbrenging. Voorzitter De Schrijver van de rechtbank van eerste aanleg te Gent heeft op 14 augustus de klacht van Carlier ontvankelijk doch ongegrond verklaard.

In de toelichting bij het vonnis wordt betoogd dat de gedetineerde niet heeft aangetoond dat het afzonderingsregime dat hem werd opgelegd onwettig is. De rechter gaf toe dat de wetgeving ter zake onduidelijk is, en zelfs dat het Algemeen Reglement van het Gevangeniswezen eerder ouderwets oogt, maar de directeur van een gevangenis staat in voor de orde in zijn instelling, en moet daartoe de geschikte maatregelen kunnen nemen.

In het verleden zijn een aantal gelijkaardige processen tegen de staat aangespannen door gevangenen die verbleven in blok U van de Lantin-gevangenis in Luik. Daarbij werd o.a. door de rechter bepaald dat de staat verplicht was een regelement op te stellen inzake de afzondering.
Zo zou een onafhankelijke kommissie moeten bepalen of de gevangene al dan niet gevaarlijk is, de duur van de afzondering zou vastgesteld moeten worden en de maatregel zou na afloop geëvalueerd moeten worden. In blok U veranderden na dat vonnis een aantal dingen: er werd een gemeenschappelijke wandeling ingesteld en de motieven van de afzondering werden aan de gevangenen meegedeeld.

In een tweede geding, dat Robert Vanoirbeek in 1988 aanspande (zie Fatik nr 40, p. 25) bleek dat de situatie in blok U toch niet ernstig gewijzigd was. De rechter oordeelde dat op arbitraire gronden tot de afzondering besloten was. Bovendien zou het een inbreuk op de persoonlijke waardigheid en integriteit betekenen. Van Oirbeek werd dan ook van blok U verwijderd. Hij werd daarna opgesloten op de achtste verdieping, waar vroeger de strikt geïsoleerde personen zaten. Naar verluidt was (is ?) de situatie daar nog slechter dan op blok U.
De Liga voor Mensenrechten vindt dat isolatie